

Temanotat

Sudan: Verneplikt og rekruttering til regimeallierte militser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Recruitment practices and serving in the national service in Sudan have changed during the last decade. The main impression today is that the Sudanese army and ordinary conscripts are less directly engaged in regular combat operations in areas of conflict than before, and that militias allied with the regime are largely responsible for the warfare in these areas. These changes are probably closely linked to a lack of confidence in the army.

SAMMENDRAG

Rekrutteringspraksis og tjenestegjøringen i nasjonaltjenesten i Sudan har endret seg i takt med et skiftende konfliktbilde i ulike deler av landet i løpet av det siste tiåret. Hovedinntrykket i dag er at den sudanske hæren og ordinære vernepliktige i liten grad er engasjert i regulære kamphandlinger i konfliktområdene, og at det i første rekke er regimeallierte militser som står for krigføringen i disse områdene. Endringen henger trolig også nøye sammen med at regimets tillit til hæren er svekket.

INNHold

1. Innledning	5
2. Nasjonaltjeneste og tjenestegjøring	5
2.1 Hæren – Sudanese Armed Forces (SAF).....	6
3. Rekruttering til verneplikt	6
3.1.1 <i>Hvordan foregår innkallingen til tjeneste?</i>	7
3.1.2 <i>Hvor stor andel av den mannlige befolkningen innkalles og tjenestegjør i hæren?</i>	7
3.2 Militær trening	8
3.3 Hvem sendes til front – eller krigstjeneste?.....	8
3.4 Sivil tjenestegjøring.....	9
4. Fritak, unndragelse og desertering fra tjeneste	9
4.1 Straffereaksjoner ved unndragelse og desertering.....	9
4.2 Fritak ved hjelp av bekjenskaper og bestikkelser	10
4.3 Straffereaksjoner mot yrkesmilitære i hæren.....	10
5. Regimeallierte militser	10
5.1 Innsatsstyrkene – Rapid Support Forces (RSF, Quwat al-da’ m al-sari’)	10
5.2 Folkeforsvaret – Popular Defence Forces (PDF, Quwat al-difa’ al-sha’bi)	10
5.2.1 <i>Hvordan foregår rekrutteringen til PDF?</i>	11
5.2.2 <i>Hva skjer med dem som deserterer fra tjeneste i PDF?</i>	12
6. Referanser	13

1. INNLEDNING

Rekrutteringspraksis og tjenestegjøringen i nasjonaltjenesten i Sudan synes å ha endret seg i takt med et skifte i regimets strategier i ulike deler av landet i løpet av det siste tiåret. Dette notatet er basert på åpne, nettbaserte kilder og samtaler med myndighetsrepresentanter, representanter for ulike sivilsamfunnsgrupper, menneskerettighetsaktivister og internasjonale kilder i Khartum i oktober 2014. Informasjonen er delvis empirisk basert og dels basert på synspunkter fra talpersoner fra de ulike organisasjonene og gruppene Landinfo møtte høsten 2014. Det er dessuten referert til eldre informasjon innhentet under tidligere opphold i Sudan, der den informasjonen fortsatt er relevant. De fleste kildene er etter eget ønske anonymiserte.

2. NASJONALTJENESTE OG TJENESTEGJØRING

Det har vært obligatorisk nasjonaltjeneste i Sudan siden 1971, men ordningen ble i liten grad praktisert før kuppet i 1989, som brakte dagens regime til makten. Det er National Service Act av 1992 som regulerer vernepliktsforhold i Sudan.

Den obligatoriske tjenesten omfatter menn i alderen fra 18 til 33 år¹, og tjenestetiden varierer avhengig av rekruttens bakgrunn:

- Uteksaminerte fra videregående skoler som ikke innfrir kravene til universitetsstudier, tjenestegjør i 18 måneder.
- Uteksaminerte fra universitetet tjenestegjør i ett år – inkludert to måneder med trening.
- Øvrige rekrutter tjenestegjør i to år.

Tjenesten kan avtjenes enten i hæren (SAF, Sudanese Armed Forces), politiet eller andre regulære styrker – det siktes her tilsynelatende til PDF (Popular Defence Forces), innen offentlig administrasjon/virksomhet eller prosjekter av sosial, økonomisk eller utviklingsfremmende karakter.² I praksis skjer tjenestegjøringen i dag i den sivile delen av tjenesten (representanter for nasjonaltjenesten i Forsvarsdepartementet, møte i Khartum 27. oktober 2014), i motsetning til på 1990-tallet da de aller fleste tjenestegjorde i hæren. Rekruttene kan heller ikke i dag velge hvor de vil tjenestegjøre, men personlige forbindelser og penger kan trolig åpne for ulike muligheter (representant for internasjonal organisasjon, møte i Khartum 28. oktober 2014; representanter for Kommunistpartiet, møte i Khartum 26. oktober 2014).

¹ Enkelte kilder angir den øvre aldersgrensen til 30 år, men loven slår fast at grensen er 33 år, og i møte med representanter for General National Service i Khartum 27. oktober 2014 ble det også opplyst at den øvre aldersgrensen er 33 år.

² National Service Act, annet kapittel, § 8, 1. ledd.

2.1 HÆREN – SUDANESE ARMED FORCES (SAF)

Den regulære hæren består av anslagsvis 100 000 soldater, hvorav 20 000 er vernepliktige, og de øvrige er yrkesmilitære med bakgrunn fra det militære akademiet. Hæren er delt inn i luft- og bakke divisjoner. Det har tradisjonelt vært mange, særlig fattige sudanere, som har ønsket å la seg verve til hæren. En rekrutt kan verve seg for treårs-perioder med inntil totalt 20 års tjenestegjøring (CIA u.å.; GlobalSecurity.org u.å.; Wikipedia 2015; NationMaster u.å.). Lønningen for de vernepliktige er svært lav; anslagsvis 50 sudanske pund i måneden (ca. 65 norske kroner). I et land med galopperende inflasjon rekker dette knapt nok til en ukes transportutgifter. Lønningene til de yrkesmilitære er trolig noe høyere, men likevel for lav til å lokke mange til å verve seg.³

3. REKRUTTERING TIL VERNEPLIKT

Forsvarsdepartementet administrerer nasjonaltjenesten, og siden 1998 er det bygget opp en database som i dag omfatter mellom tre og fem millioner tjenestepliktige (representanter for General National Service, møte i Khartum 27. oktober 2014). Denne basen er knyttet til det digitale nasjonale folkeregisteret, og koblingen av disse systemene innebærer at myndighetene har relativt god oversikt over innbyggerne. De som eventuelt faller utenfor myndighetenes registrering, vil sannsynligvis primært være bosatt i grisgrendte strøk, særlig nomader, mens den etablerte befolkningen i tettbygde strøk og byer gjennomgående er registrert.⁴ Dette registeret inneholder også opplysninger om folks utdanning, arbeidserfaring med mer.

Sudanske myndigheter har siden 1990-tallet benyttet ulike virkemidler for å sikre tilgang av rekrutter til hæren. Det store behovet for soldater særlig i siste halvdel av 1990-tallet, førte til at myndighetene i mai 1997 satte militær trening som betingelse for utstedelse av eksamenspapirer for mannlige elever ved videregående skoler. Etter treningsperioden måtte rekruttene gjennomgå sin tjenesteperiode. Dessuten løste man rekrutteringsbehovet ved å pågripe menn i antatt tjenestepliktig alder på gater, busser og andre offentlige steder. Det er ikke rapportert om tilsvarende forhold siden fredsavtalen i 2005. Det hevdes at myndighetene i 2012 fjernet kravet til avtjent verneplikt for å få arbeid i både offentlig og privat sektor (CIA u.å.). Samtaler med lokale kilder, deriblant representanter for sudanske myndigheter i Khartum i oktober 2014, tyder imidlertid på at vilkåret fortsatt står ved lag, og er riset bak speilet for både arbeidssøkende og personer som vil søke om utreisetilattelse.⁵

Militære myndigheter har tilsynelatende uttrykt bekymring for at få melder seg til tjenesten (Sudan Tribune 2013), men det er ingen konkrete holdepunkter for at man legger press på tjenestepliktige – i det minste i hovedstadsområdet. På landsbygda

³ Militært personell har egne pensjonsavtaler og tilgang til militær sykehus for både en selv og familie (U.S. Social Security Administration 2013; Kjellgren et al. 2014).

⁴ Svært mange av de internt fordrevne som lever i Khartum, er trolig ikke registrert. Dette henger sammen med den strenge praksisen myndighetene har lagt opp til for registrering og utstedelse av dokumenter, som gjør at mange ikke klarer å oppfylle kravene til registrering.

⁵ Utreisetillatelse kan gis til personer som har fått utsatt tjenesten (Landinfo 2014).

kan dette muligens være noe annerledes, men det er få sikre holdepunkter for at myndighetene bruker tvangsmidler. Internasjonale menneskerettsorganisasjoner har ikke adgang til konfliktområdene, og det er derfor vanskelig å få bekreftet opplysninger om at rekrutteringen til hæren eller militser skjer ved hjelp av vold. Myndighetene legger imidlertid ikke skjul på at hæren verken har økonomi eller kapasitet til å innrullere hundretusener i ordinær førstegangstjeneste (representanter for nasjonaltjenesten i Forsvarsdepartementet, møte i Khartum 27. oktober 2014).

3.1.1 Hvordan foregår innkallingen til tjeneste?

Ifølge representantene for nasjonaltjenesten i Forsvarsdepartementet innkalles tjenestepliktige man har særskilt behov for ved hjelp av SMS/telefon. Databasen over tjenestepliktige inneholder alle personalia og kontaktopplysninger. Behovet for andre rutiner er dermed betydelig redusert – i det minste i byer og tettsteder. Inntrykket Landinfo har etter samtaler med både disse kildene og andre lokale aktivister som er godt orientert om forholdene i hovedstaden, er at dette trolig er måten innkalling skjer på.⁶

3.1.2 Hvor stor andel av den mannlige befolkningen innkalles og tjenestegjør i hæren?

Tall fra 2005 indikerer at antallet militært personell/personer i væpnet tjeneste per 1000 innbyggere i Sudan, var 3,4. Dette er betydelig lavere enn i Sudans naboland Egypt hvor tallet var 10,7 per 1000. For Tsjads del var tallet 3,5, og i Norge var tallet 10 per 1000 innbyggere. På topp i denne rangeringen er Nord-Korea med 57,5 og Eritrea med 45,9 (NationMaster u.å.). Sammenligner man med tallene fra 1997 da sudanske myndigheter skjerpet rutineene, og borgerkrigen i landet pågikk med full styrke, var antallet menn under våpen den gangen faktisk noe lavere enn i 2005.

Antallet menn i tjenestepliktig alder er ca. ti millioner, og av dem er anslagsvis seks millioner tjenestedyktige (CIA u.å.). Årlig fyller mer enn en halv million menn atten år, og når dermed tjenestepliktig alder. Sammenholdes disse tallene med antallet som tjenestegjør i hæren, flyvåpen med videre, er det åpenbart at bare en liten andel faktisk innrulleres til militær tjeneste, som forholdstallene fra 2005 også viser. Ifølge representanter som leder enheten for nasjonaltjenesten i Forsvarsdepartementet, innkalles anslagsvis 2,5 prosent av de tjenestepliktige til militær tjeneste. Dette tallet harmonerer med anslagene som er gjengitt tidligere, og omfatter også personer med spesialkompetanse, for eksempel ingeniører, eller leger som må tjenestegjøre ved

⁶ Innkalling til trening eller tjeneste i hæren (og PDF) har gjennom årene foregått på ulike måter (Utlændingestyrelsen 2000, s. 35-39):

- Etter avsluttet eksamen ved videregående skole ble eksamensresultatene overført til Utdanningsdepartementet som videreførte listene til Forsvarsdepartementet. Eksamenspapirene ble ikke utlevert før studentene hadde avlagt militærtrening. Det har vært begrensninger for videre utdanning og for videre yrkeskarriere for personer som ikke gjennomfører trening.
- Etter avsluttede universitets/høyskolestudier oversendte Utdanningsdepartementet lister til militære myndigheter som innkalte til 12 måneders tjeneste.
- Innkalling kunne skje via arbeidsgivere, og uteblivelse kunne føre til at man ikke fikk utbetalt lønn.
- Frivillige melder seg til islamske rekrutteringssentre.
- Innkalling via de såkalte folkekomiteene til aktuelle kandidater i byene.

militærpsykehus. De samme kildene opplyste til Landinfo at 360 000 personer var innkalt til nasjonaltjenesten i perioden 1997-2010.⁷ Hvor mange av disse som tjenestegjorde i hæren, ble ikke omtalt. Men om man fordeler dette tallet over den aktuelle trettenårs-perioden, samsvarer dette relativt godt med antallet vernepliktige i hæren som brukes av ulike skriftlige kilder, det vil si anslagsvis 20 000 i året.

3.2 MILITÆR TRENING

Informasjonen om den militære treningen er av eldre dato. Ifølge informasjon fra UNHCR fra 2002 besto treningen av generell, grunnleggende våpentrening, man lærer å sette sammen og ta fra hverandre våpen (kalashnikov), man har militær eksersis, fysiske øvelser og undervisning. Landinfo har ikke informasjon om hvilke baser og treningsleirer som er operative i dag.⁸

3.3 HVEM SENDES TIL FRONT – ELLER KRIGSTJENESTE?

Hovedinntrykket som formidles, både av representanter for sudanske myndigheter, lokale sivilsamfunnsaktivister og representanter for internasjonale organisasjoner i Khartum, er at den sudanske hæren og ordinære tropper i liten grad er engasjert i regulære kamphandlinger i konfliktområdene (samtaler i Khartum, oktober 2014). Myndighetene bruker isteden lokale militser og enheter som RSF (Rapid Support Forces) – eventuelt PDF (Popular Defence Forces), mens de regulære hærstyrkene primært synes å ha en støttefunksjon.

Hæren har i en årrekke samarbeidet med lokale regimevennlige militser, også under borgerkrigen i sør, men bruken av regulære soldater har åpenbart avtatt. Den omfattende innrulleringen av rekrutter, ikke minst fra Khartum-området, som man så på 1990-tallet og tidlig på 2000-tallet, bidro til sterk misnøye i befolkningen.. I møte med Kommunistpartiet i Khartum i oktober 2014, forklarte en av talsmennene at situasjonen ble satt på spissen da en større gruppe rekrutter flyktet fra militærleiren Ailafun sørøst for hovedstaden i april 1998, og anslagsvis 55 unge menn druknet i Nilen (IOL 2000). Dette satte søkelyset på forholdene i leirene, og bidro muligens på sikt til at myndighetene ble mer tilbakeholdne med å rekruttere hovedstadsungdom til militærtjeneste.

Endringen henger også nøye sammen med en svekket tillit til hæren fra regimets side, og frykten for at miljøer i hæren skal gjøre statskupp. Dette har over tid manifestert seg i en økende satsing på sikkerhetstjenesten og den halvmilitære styrken RSF (Al Jazeera Center for Studies 2014). Men både talspersonene for Kommunistpartiet og enkelte sivilsamfunnsaktivister ga uttrykk for at vernepliktige på landsbygda muligens ble sendt for å tjenestegjøre i konfliktområdene, i motsetning til rekrutter fra hovedstadsområdet. Enkelte kilder mener dessuten at det

⁷ Representantene for nasjonaltjenesten opplyste i møtet med Landinfo høsten 2014 at ca. 35 000 menn ble innkalt for å tjenestegjøre i politiet under valgene i april 2010.

⁸ En militær enhet kalles en *sariyya* og består vanligvis av drøyt 100 personer. En *sariyya* er delt opp i tre *fasilaer*, som igjen består av tre *majmu'aer*, hver på elleve personer. I Khartum-regionen var det i 2006 følgende treningsleirer:

Khartum Bahri: Salait-leiren, «Driving School Camp». Ailafun; leir for militær vernepliktstrening under veiledning av politistyrkene. Ummdurman: Khalid Ibn al-Walid-leiren og Ubayd Khatim-leiren. Khartum: Jabal Awliya og Qatana (Gatana)-leiren, Dakhaynat-leiren, Fatasha-leiren og Merkhyyat-leiren.

forekommer tvangsrekruttering både til hæren og lokale militser i konfliktområdene (vestlig diplomatkilde, møte i Khartum 26. oktober 2014).

3.4 SIVIL TJENESTEGJØRING

Det er uklart hvor mange som årlig innkalles til nasjonaltjenestens sivile del. Myndighetene legger vekt på at de som tjenestegjør i den sivile tjenesten, utfører samfunnsnyttige oppgaver, som kan bestå av alt fra treplanting for ufaglærte, til at leger arbeider i fjerntliggende områder hvor mangelen på helsepersonell er stor.⁹ I lys av landets vanskelige økonomiske situasjon er den sivile tjenesten en mulighet for myndighetene til å få utført nødvendige samfunnsoppgaver som det ellers ikke finnes budsjettmidler til.

4. FRITAK, UNNDRAGELSE OG DESERTERING FRA TJENESTE

Det finnes ikke grunnlag for fritak av samvittighetsgrunner i Sudan, og permanente unntaksregler av andre årsaker foreligger heller ikke. Det er imidlertid mulig å få utsettelse fra tjeneste inntil man fyller 30 år (representanter for General National Service, møte i Khartum 27. oktober 2014). Dette gjelder dersom vedkommende er den eneste i familien som har inntektsgivende arbeid, hvis vedkommende er ansatt i politi eller rettsvesen, eller dersom vedkommende har påbegynt studier eller annen opplæring/trening.

4.1 STRAFFEREAKSJONER VED UNNDRAGELSE OG DESERTERING

Straffereaksjoner i forbindelse med uteblivelse fra trening eller tjeneste reguleres av National Service Act. Ifølge denne loven vil en som unndrar seg tjeneste, få to valg dersom han blir arrestert – enten gjennomgå treningen pluss ett ekstra år som straff, eller bli stilt for en militær domstol. Unnvikelse og desertering har en øvre strafferamme på tre års fengsel og bøter. I lys av det beskjedne antallet som faktisk innkalles, er det grunn til å tro at relativt få saker kommer opp for de militære domstolene.

Den eneste statistikken over straffereaksjoner i forbindelse med desertering eller militærunnvikelse som Landinfo er kjent med, er en undersøkelse utført av UNHCR i Kairo i 2000, basert på informasjon fra 100 sudanske asylsøkere i Egypt. I en fact-finding-rapport fra den danske Udlændingestyrelsen (2002) opplyste én kilde i Kairo at desertører normalt ikke ble straffet med fengsel. Personer som ble tatt for unndragelse av militærtjeneste eller desertering, ble ifølge denne kilden vanligvis sendt til fronttjeneste under overvåking.

Det var heller ikke fra andre kilder rapportert om lengre fengselsstraffer for personer som hadde unndratt seg trening eller tjeneste. Landinfo har ingen informasjon utover dette om straffereaksjoner mot unndragere og desertører.

4.2 FRITAK VED HJELP AV BEKJENTSKAPER OG BESTIKKELSER

Mulighetene til å slippe verneplikten synes å være avhengig av ulike forhold, men gode kontakter og bekjentskaper med innflytelse, familiens sosiale og økonomiske posisjon, og bestikkelser er avgjørende (Udlændingestyrelsen 2002; representant for en internasjonal organisasjon, samtale i Khartum 28. oktober 2014; representant for lokal kvinneorganisasjon, møte i Khartum 29. oktober 2014).

4.3 STRAFFEREAKSJONER MOT YRKESMILITÆRE I HÆREN

Armed Forces Act av 2007¹⁰ inneholder blant annet straffebestemmelser knyttet til offiserer og vervet personell i hæren. I henhold til lovens del 3, artikkel 143(1) «Offences Before the Enemy. Flight», skal en person som flykter fra fienden (deserterer) i krig, idømmes dødsstraff eller 20 år fengsel, og ifølge artikkel 144(1) «Disobedience of Instructions» skal et medlem av hæren som nekter ordre i en krigssituasjon, dømmes til inntil ti års fengsel. En offiser i samme situasjon risikerer enten dødsstraff eller inntil ti års fengsel. Desertering i fredstid medfører inntil fem års fengsel og mulig tap av pensjonsrettigheter med mer (artikkel 169 (1)). Fravær uten tillatelse (i fredstid) kan straffes med inntil ett års fengsel (artikkel 171).

5. REGIMEALLIERTE MILITSER

5.1 INNSATSSTYRKENE – RAPID SUPPORT FORCES (RSF, QUWAT AL-DA'M AL-SARI')

Majoriteten av soldatene i RSF er rekruttert blant folkegruppene i Darfur som støtter regimet, men i løpet av våren og sommeren 2014 var det tegn som kunne tyde på at rekruttering også skjer i Sør-Kordofan (Radio Dabanga 2013; Kumar & Ismail 2014). Kommandantene – og sannsynligvis mange av de ordinære soldatene – var såkalte *janjaweed* som var ansvarlig for grove overgrep mot sivile i Darfur i tiden 2003-2005 (Kumar & Ismail 2014; McGregor 2014; Reeves 2014, s.18; Suleiman 2014; Wikipedia 2014).

I mai 2014 opplyste sudanske myndigheter at flere enn seks tusen RSF-soldater var stasjonert ved oljeinstallasjoner, ved grensene, i Khartum og i andre større byer. Styrken består i dag sannsynligvis av minst 10 000 soldater hvorav 3 300 er stasjonert i Khartum. RSF-soldatene har uniformer fra den sudanske hæren, militære ID-kort utstedt av sudanske myndigheter og er underlagt NISS (National Intelligence and Security Service, den nasjonale etterretnings- og sikkerhetstjenesten) (Kumar & Ismail 2014). De har dermed immunitet mot straffeforfølgelse i medhold av den nasjonale sikkerhetsloven (Amnesty International 2010).

5.2 FOLKEFORSVARET – POPULAR DEFENCE FORCES (PDF, QUWAT AL-DIFA' AL-SHA'BI)

PDF ble opprettet ved lov etter militærkuppet i 1989 som en paramilitær styrke under hærens kontroll.¹¹ PDF har imidlertid hatt et eget lederskap og separat budsjett, og

¹⁰ Denne loven erstattet National Military Act av 1986.

¹¹ Salmon (2007) og Small Arms Survey (2011) gir svært gode beskrivelser av PDFs opprinnelse og historikk.

styrken besto av ca. 15 000 aktive soldater og ca. 85 000 reservister i 2005-2006 (Salmon 2007). En annen kilde (Radio Dabanga 2013) hevder at PDF har om lag 45 000 aktive soldater.

Målsetningen med etableringen av PDF var å sikre regimet en lojal styrke, og i utgangspunktet var tjenestegjøringen i PDF begrenset til lojale medlemmer av NIF (National Islamic Front).

I tillegg til den militære treningen har treningsprogrammet i PDF vært sterkt religiøst preget, og hovedmålet med treningen er å indoktrinere rekruttene i hellig krig, *jihad*, og å gjøre dem til såkalte hellige krigere, *mujahidin*. PDF-rekruttene skal være minst 16 år gamle. Innen 1992 var trening i PDF blitt obligatorisk for både mannlige og kvinnelige studenter ved de høyere lærestedene. Alle universitets- og høyskolekandidater ble pålagt å gjennomføre et tomåneders treningsopphold i PDF før de kunne begynne å studere. Studenter som hadde påbegynt studiene før bestemmelsen trådte i kraft, måtte gjennomføre PDF-trening før de avsluttet studiene.

Offentlig ansatte og ansatte i statseide bedrifter har også vært pålagt å gjennomføre 45 dagers trening i PDF. Det er uklart om denne regelen praktiseres i dag. Flere av de lokale sivilsamfunnsaktivistene som Landinfo møtte i Khartum i oktober 2014, opplyste at PDF er reservestyrker som innkalles ved behov.

5.2.1 Hvordan foregår rekrutteringen til PDF?

Prosedyrene for rekrutteringen til PDF er vanskelig å beskrive med sikkerhet. Ifølge National Service Act kan nasjonaltjenesten tilsynelatende avtjenes i PDF, samtidig har det vært en vanlig oppfatning at tjenestegjøringen er frivillig. Dessuten var 45 dagers trening i PDF obligatorisk for både offentlig ansatte og studenter på 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet. Det er ingen tvil om at PDF fortsatt eksisterer, men det er ingen klare holdepunkter for at rekrutteringen skjer ved tvang.

Oppblomstringen av konflikten i Darfur, Sør-Kordofan og Blånilen har ifølge ulike kilder ført til en relativt omfattende mobilisering og rekruttering til lokale myndighetsallierte militser (Gramizzi & Tubiana 2013, s. 27). Etableringen og rekrutteringen til Rapid Response Forces (og Rapid Support Forces) i Darfur er bare ett av flere eksempler på myndighetsallierte militser som herjer blant sivilbefolkningen; først i Sør-Kordofan og deretter i Darfur hvor de opprinnelig ble rekruttert.

Rekruttering til lokale militsgrupper skjer utenfor rammene av verneplikten og er styrt av ønsket om å ivareta én gruppes interesser – gjerne på bekostning av en annen gruppes interesser. Her har lokale ledere ansvaret, og disse gruppene er – avhengig av lokalitet og kontekst – i varierende grad alliert med myndighetene i Khartum. Sudanske myndigheter har som kjent i en årrekke, helt tilbake til borgerkrigens år, inngått allianser med lokale ledere og bevæpnet ulike grupper i ulike deler av landet, og siden spilt disse ut mot grupper som utfordrer regimet, og tidvis hverandre. Denne taktikken er ikke minst slående i Darfur hvor bruken av militser fra såkalte arabiske grupper i dag delvis er erstattet av allianser med såkalte ikke-arabiske grupper (Gramizzi & Tubiana 2012).

Grensedragningen mellom lokale militsgrupper og eksempelvis PDF-styrker er imidlertid flytende (Gramizzi & Tubiana 2013, s. 26). Denne rapporten omtaler også tvangsrekruttering:

[...] many of the newly deployed forces were recently conscripted—sometimes forcibly [...]. A SAF defector, who allegedly witnessed forced conscription, said the equivalent of at least eight platoons, or around 250 men, were recruited in Abu Jibeha in June 2011, mainly from among Nuba students (Gramizzi & Tubiana 2013, s. 24).

Det er med utgangspunkt i dette kildegrunnlaget likevel vanskelig å hevde at det skjer systematisk eller omfattende tvangsrekruttering. Rapporten peker imidlertid på et viktig poeng; nemlig myndighetenes vansker med å rekruttere dyktige soldater til å tjenestegjøre i konfliktsonene. Tidligere brukte man soldater fra Sør-Sudan, fra Nuba-fjellene og Darfur, men i dag opplever befolkningen i alle disse områdene i større grad enn tidligere at de står overfor de samme utfordringene, og de er dermed ikke lenger like villige til å delta på regimets side i konfliktene. Til tross for dette lykkes åpenbart lokale alliansepartnere fortsatt med å rekruttere unge menn til sine grupper, og løkkemidlene er i første rekke økonomiske. Fordi så mange lever i fattigdom, med manglende muligheter til å etablere seg og stifte familie, og fordi kampen om knappe ressurser vedvarer, er løsningen for mange å bære våpen for ledere som i første rekke ivaretar egne ambisjoner om makt og prestisje.

I Landinfos temanotat om forhold for grupper med tilknytning til Darfur, Sør-Kordofan og Blå-Nilen (Landinfo 2013, s. 12) omtales også denne konfliktodynamikken.

5.2.2 Hva skjer med dem som deserterer fra tjeneste i PDF?

Ingen av de nyere rapportene som omhandler PDF, har opplysninger om desertering fra tjenesten og straffereaksjoner på bakgrunn av det.¹²

¹² En av Landinfos samtalepartnere i Khartum i oktober 2014, opplyste at avhoppere med en høyere rang fra sikkerhetstjenesten NISS trolig risikerte kraftige represalier, i verste fall forsvinning, i motsetning til ordinære avhoppere fra hæren og tilsvarende tjenester som trolig ikke møtte reaksjoner (representant for internasjonal organisasjon, møte i Khartum, 28. oktober 2014).

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Al Jazeera Center for studies (2014, 1. juli). *Sudan: Security crackdown puts dialogue at risk*. Doha: Al Jazeera Center for studies. Tilgjengelig fra <http://studies.aljazeera.net/ResourceGallery/media/Documents/2014/7/1/201471111547674734Sudan.pdf> [lastet ned 10. mars 2015]
- Amnesty International (2010, 19. juli). *Sudan: Agents of Fear: The National Security Service in Sudan*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/AFR54/010/2010/en/> [lastet ned 10. mars 2015]
- Armed Forces Act 2007 (2007, 5. desember). Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4c037f1d2.html> [lastet ned 10. mars 2015]
- CIA, dvs. Central Intelligence Agency (u.å.). *The World Factbook. Sudan*. Washington DC: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/su.html> [lastet ned 10. mars 2015]
- GlobalSecurity.org (u.å.). *Sudan: Military Personnel*. Washington DC: GlobalSecurity.org. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/sudan/personnel.htm> [lastet ned 10. mars 2015]
- Gramizzi, C. & Tubiana, J. (2013, mars). *New war, Old Enemies: Conflict Dynamics in South Kordofan*. Geneve: Small Arms Survey. Tilgjengelig fra <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/working-papers/HSBA-WP29-S.Kordofan.pdf> [lastet ned 10. mars 2015]
- Gramizzi, C. & Tubiana, J. (2012, juli). *Forgotten Darfur: Old Tactics and New Players*. Geneve: Small Arms Survey. Tilgjengelig fra <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/working-papers/HSBA-WP-28-Forgotten-Darfur.pdf> [lastet ned 10. mars 2015]
- IOL (2000, 6. juni). Death of conscripts alarms public. *IOL*. Tilgjengelig fra <http://www.iol.co.za/news/africa/death-of-conscripts-alarms-public-1.39609#.VJGB7TSG-0I> [lastet ned 10. mars 2015]
- Kjellgren, A., Jones-Pauly, C., El-Tayeb Alyn, H., Tadesse, E. & Vermehren, A. (2014, mai). *Sudan Safety Net Assessment*. Social Protection & Labor. Discussion paper, no. 1415. New York: World Bank. Tilgjengelig fra <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/20054/892300NWP0P132085275B00PUBLIC001415.pdf?sequence=1> [lastet ned 18. mars 2015]
- Kumar, I. & Ismail, O. (2014, juni). *Janjaweed Reincarnate. Sudan's new Army of War Criminals*. Washington DC: Enough Project. Tilgjengelig fra http://www.enoughproject.org/files/JanjaweedReincarnate_June2014.pdf [lastet ned 10. mars 2015]
- Landinfo (2013, 7. november). *Sudan: Forhold for grupper med tilknytning til Darfur, Sør-Kordofan og Blå-Nilen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2607/1/2607_1.pdf [lastet ned 10. mars 2015]
- Landinfo (2014, 20. november). *Sudan: Utreisetillatelse og grensekontroll*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3009/1/3009_1.pdf [lastet ned 10. mars 2015]
- McGregor, A. (2014, 30. mai). *Khartoum struggles to control its controversial "Rapid Support Forces"*. Toronto: Aberfoyle International Security. Tilgjengelig fra <http://www.aberfoylesecurity.com/?p=852> [lastet ned 10. mars 2015]
- NationMaster (u.å.). *Military Personnel Per capita: Countries Compared*. Sydney: NationMaster. Tilgjengelig fra <http://www.nationmaster.com/country-info/stats/Military/Personnel/Per-capita> [lastet ned 10. mars 2015]

- National Service Act (1992, 20. februar). Tilgjengelig fra [https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/9d58d31886fef99dc1257110003a88d1/\\$FILE/National%20Service%20Act%20-%20Sudan%20-%201992.pdf](https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/9d58d31886fef99dc1257110003a88d1/$FILE/National%20Service%20Act%20-%20Sudan%20-%201992.pdf) [lastet ned 18. mars 2015]
- Radio Dabanga (2013, 2. september). Sudan: “6000 Young darfuris Recruited by Khartum” – Sources. *Radio Dabanga*. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/201309041428.html> [lastet ned 10. mars 2015]
- Reeves, E. (2014, 1. mars). Janjaweed in Darfur reconstituted as the “Rapid Response Force”. *Sudan Tribune*. Tilgjengelig fra <http://www.sudantribune.com/spip.php?article50134> [lastet ned 10. mars 2015]
- Salmon, S. (2007, desember). *A Paramilitary Revolution: The Popular Defence Forces*. Genève: Small Arms Survey. Tilgjengelig fra <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/working-papers/HSBA-WP-10-Paramilitary-Revolution.pdf> [lastet ned 10. mars 2015]
- Small Arms Survey (2011, mars). *Popular Defence Forces (al Difa’a al Shaabi)*. Genève: Small Arms Survey. Tilgjengelig fra <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/facts-figures/sudan/darfur/armed-groups/saf-and-allied-forces/HSBA-Armed-Groups-PDF.pdf> [lastet ned 10. mars 2015]
- Sudan Tribune (2013, 3. juli). Sudan parliament approves military reserve law. *Sudan Tribune*. Tilgjengelig fra <http://www.sudantribune.com/spip.php?article47179> [lastet ned 10. mars 2015]
- Suleiman, M.A. (2014, 21. mai). Rapid Support Forces are the NCP recycled Janjaweed. *Sudan Tribune*. Tilgjengelig fra <http://www.sudantribune.com/spip.php?article51083> [lastet ned 10. mars 2015]
- Udlændingestyrelsen (2002, 27. februar). *Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Khartoum og Nairobi. Menneskerettighedsforhold, værnepligtsforhold samt ind- og udrejseforhold i Sudan*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/FFF07C09-89C6-489F-8B67-22D3DFDE6752/0/Facfinding_SudanDK2002.pdf [lastet ned 10. mars 2015]
- Udlændingestyrelsen (2000, 1. april). *Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Ægypten og Geneve, Schweiz - om menneskerettighedsforhold i Sudan og forhold for sudanesiske statsborgere i Ægypten*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/819E5C65-E8FF-44E4-A3F7-8CD265C7DA83/0/Cairo_aegyptenGeneve_SchweizDK2000.pdf [lastet ned 10. mars 2015]
- U.S. Social Security Administration (2013). *Social Security Programs Throughout the World: Africa, 2013*. Baltimore: U.S. Social Security Administration. Office of Retirement and Disability Policy. Tilgjengelig fra <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdsc/ssptw/2012-2013/africa/sudan.html> [lastet ned 10. mars 2015]
- Wikipedia. *Sudanese Armed Forces*. (sist endret 20. mars 2015). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Sudanese_Armed_Forces [lastet ned 10. mars 2015]
- Wikipedia. *Rapid Support Forces*. (sist endret 30. november 2014). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Rapid_Support_Forces [lastet ned 10. mars 2015]

Muntlige kilder

- Kommunistpartiet, ved Siddiq Yusuf & Ali Said Ibrahim. Møte i Khartum, 26. oktober 2014.
- Menneskerettighetsaktivister. Møter i Khartum, oktober 2014.
- Representant for lokal kvinneorganisasjon. Møte i Khartum 29. oktober 2014.
- Representanter for administrasjonen i General National Service. Møte i Khartum 27. oktober 2014.
- Representant for internasjonal organisasjon. Møte i Khartum 28. oktober 2014.
- Representant for sivilsamfunnsgruppe. Møte i Khartum, 29. oktober 2014.
- Vestlig diplomat kilde. Møte i Khartum 26. oktober 2014.